

Redactiunea

se affla in

Strat'a tragatoriului

(Lövész-utca), Nr. 5.

Scriitorile nefrancate nu se primescu decât numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.” Scriitori anonime nu se publică. Articlii trimisi și republicati se voru arde si numai la cerere expresa se returnă.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, commercial si economico.

Appare Dominec'a.

Romanimea deplange una noua perdere. Unul d'intre cei mai devotati filii ai patriei romane,

Iancu Strejescu,

a repausatu in noptea de 4 spre 5. Octobre st. v. la Bucuresci, in etate de 40 de anni.

Iancu Strejescu, romanu din Bassarabi'a, unul d'intre cei cari mai sustieneau Romanismulu cu vigore in Bassarabi'a, crescutu cu sentimente romane, a fostu in armata russesca pana la gradulu de capitanu de hussari; a fostu si in garda imperiale, si a facutu mai multe campanie, precum si campania din urma contr'a Turcilor. Essindu din armata, in care si-a periclitatu sanetatea, si-a attacatu plumele, ellu s'a datu literelor, veni apoi in Romani'a si se asiedia la Bucuresci, spre a trai mai linisit la sinulu mamei libere. Aici a occupatu functiuni administrative, a fostu deputatu in camera, a fostu membru societății academice romane, in tote părțile cu onore, cu patriotismu.

Iancu Strejescu si-a facutu testamentul si avea sa, care se urca la vre-o 50. mii franci, a lassatu-o tota spre a se trămitte junci romani in Parisu la studiu.

Fia-i tierren'a usiora si memori'a in eternu binecuvantata!

Pest'a, 25/13. Oct. 1873.

(—nu.) Suntemu la respinte : seau se punemu umeru la umeru si se dovedim ca nu suntemu demni de calcatu in peccioare, ca voimu inca se traimus ca romani si cetatieni liberi a-i unui statu pretinsu constitutionalu, — seau se ne lassam, ca niscese poltroni si nemernici criminalisti, se ne ferre de mani si de pecioare si se imple temnitile unguresei cu noi. Un'a din doue ; alta calle nu este.

Unu telegrammu din Fagarasiu, de la 20 Octobre, ni comunica, ca „pentru declaratiunile districtului Fagarasiu din 8 si 9 Aprile a. c. s'a introdusse cercetare criminala la tribunalulu din Tergulu-Muresiului, si ca advocatul Arone Densusianu se affla dejă inaintea judecătii la interrogatoriu.”

Va se dica, domnii din Olimpulu ungurescu nu se multumescu, ca din cauza aceloru concluse seau dechiaratiuni alle consiliului municipal Fagarasiu s'a suspendatu din posturi mai multi oficiali municipali si s'a destituitu fostulu capitanu supremu romanu ; loru nu li e de ajunsu ca au tramsu acolo unu comisariu unguru cu potere discrezunaria, care apoi a eliminat limb'a romana din tote affacerile publice si a introdusse pre cea magiara ; ei nu sunt satisfacuti, ca pre calle arbitraria au annullatu aceile concluse, fara ca se bage in seama protestulu majoritatii preponderante, si in fine au mersu pana au decretatu mortea acelui districtu, stergerea lui din sfrulu juredictiunilor, — ei nu se multumescu cu tote aceste acte de sila si fortia, ci voiescu acum se aruncu in temnitia si se repescu de libertate pre toti acei ffi ai natunii romane, cari s'a incumetatu a da espressiune convictiunilor loru, si cari nu s'a sufltu a declarat solennelu inaintea lui

Ddieu si a omeniloru, ca illegalitatea, coruptiunea si volnicia unguresca in districtulu romanescu allu Fagarasiului si-au ajunsu culmea.

Ce e prea multu nu e sanctosu, si dieu e prea multu ; e mai multu de catu poate se suporte una anima de omu, fia ea ori-catu de otelita si inasprita prin sufferentie, impilari si maltratari de tota natura. Si pentru ce ore domnii unguri nu ni face baremu atat'a placere, se ni respectedie celu pucinu libertatea individuala si semtiu de omu, daca drepturile si libertatile nationali nu voru se ni le respectedie si recunoscă ? Pentru ce oră ei, in locu se ne attraga, se deea man'a de pace cu noi, totu mai tare ne respingu si ne facu a senti, catu de adencu inradecinata este ur'a loru facia de noi, si catu de funeste sunt pentru noi planurile loru de distrugere, esterpi si desnationalisare ? Marturismu cu tota francheti'a si sinceritatea, ca ori catu amu cugetă, ori catu ni-amubate capulu, nu gasim cause fundate si rationale, cari se ni esplice aceste efecte, aceste triste fenomene.

Inse cu tote aceste lucrulu stă asid, cei ce lupta asta-di pentru dreptate, legalitate si morala, acei-a sunt trassi ca criminalisti scelerati inaintea judecatii. Caus'a Fagarasi'anilor este caus'a in-tregei natiuni romane. Principiulu solidaritatii „toti pentru unul si unul pentru toti” ni impune si ne indemna a ne, indreptat catra marele numru allu advocatilor romani si a irog' ca se nu-si pregete a alerga catu mai multi la Tergulu-Muresiului intru aperarea causi. Ori-catu de inversiunati sunt domnii unguri contr'a nostra, dreptulu si dreptatea, avendu aperatori de ajunsu, in fine totu trebue se invinga.

Finis Transilvaniae.

In unul din cei mai recenti numeri ai „Reformei” de Vienn'a afflamu sub acestu titlu unu articlu, din care reproducem aci urmatoriele passage.

„Da, asid este, domnii din Olimpulu de Buda-Pest'a in marele loru consiliu au decretatu „finea Transilvaniei” ; malele principatu Transilvani'a trebue se dispara ca atare, magarii au enunciatu acesta sentintia de morte, si acum voru se o essecute fara indurare.

Dupa ce au despoiatu acesta tierra de drepturile sale politice ; dupa ce, dico, au storsu suffletulu acestei vechie tierre istorice, carea in multe privintie si-a cascigatu unu renume neperitoriu, si dupa ce i-au rapit si representanti'a sa independenta, diet'a sa propria, acum se incerca ingafatii se o dilaceredie, s'o dimice si in privint'a fisica. Acesta operatiune, seau mai bine düssu, acesta vivisectionare in cea mai mare mesura, are se se efektue prin nou'a impartire a municipiilor.

Domnii magarii, allu caror sistem de domnire este sil'a si fort'a, nu se multumescu cu aceea, ca au nimicitu existinti'a Transilvaniei ca tierra propria si au incorporat-o cu regatulu Ungariei, ci ei vreau se nimicesca si organizmulu internu, care a sustatu pana acum cu privire la administratiunea publica, si se-lu inlocuesca prin altulu, creatu in modu arteficiosu si violentu. Cu tote ca Transilvani'a inceta d'a mai fi parte intregitoria independenta si autonomia, a regatului santului Stefanu, totu-si seau-nele si districtele de pana acum ar fi po-

tutu se essiste si mai departe ; inse magarii voiescu altmintrelea, ei sfascie vechi'a impartire a tierrei si-apoi sdrentie le lipescu la-olalta in modu arbitrariu si violente si astfel produc nou'a formatiune asid numit'a arrondare a comitatelor.

Scopulu acestui actu de violintia, care precat este de nedreptu, pre atat este si de nepoliticu, este prea usioru de priceputu. Mai inainte de tote trebue di-strussu in Transilvania totu ce s'a desvoltatu si formatu pre calle naturale si istorica, totu ce a prinsu radecine in sangele si carne poporatiunii, pentru ca prin acest'a se se sterga cu incetul reminiscintele drepturilor avute, adeca se se sterga conosciint'a transilvana. Apoi pre langa acest'a ungurii mai au si altu scopu, ei voiescu cu ori-ce pretiu se imbucatariesca poporatiunea nemagiara, pentru ca asid s'o pota magiarisa mai usioru. Acestu attentat este indreptat cu osebire contr'a Romanilor.

De Romani se temu ungurii ; pentru aceea ei inca din vechime au incercatute posibilitatile spre a supprime acesta natiune. Acum natiunea romana si preste totu poporatiunea nemagiara a Transilvaniei trebue desmembrata, trebue sfasciata cu osebire acolo, unde este reprezentata in massa mai compacta, era partile ei singuratece trebuescu ammestecate si amalgamisate cu elemente straine, pentru ca astfelu natiunea romana, carea formedia majoritatea poporatiunii in acesta nefericita tierra, se nu pota ajunge nicaiuri la majoritate. Pentru aceea districtulu Fagarasiului, care este aproape curat romanescu, trebue stersu cu totul de pre facia pamentului. Si acestu actu de rigore si terore are se serveasca totodata si ca pedepsa pentru attitudinea acestui districtu, care in tempul mai nou a desvoltat cea mai energica oppositiune contr'a ucasurilor nedrepte si nelegale ale guvernului magiaru.

Romanii din Transilvani'a, apesatt si implitali de mai multi secli, totu-si totu-de-un'a au fostu fideli patriei loru si si-au iubitudo mai pre susu de tote. Acum inse, prin stergerea mareliu principatu Transilvani'a din sfrulu tierrelor autonome, li se ieaa acesta patria, dar se scia ungurii, ca pentru Magyari'a Romanii nu potu si nu voru avea nice unu sentiu patrioticu. Astfelu ei sunt siliti a-si indreptat privirile intr'alta parte. Si-apoi ce se mai ascundemt mînt'a in sacu ! s'o spunem francu si verde, ca ungurii prin politic'a loru prepara Transilvani'a pentru viitorulu imperiu daco-romanu.

Deocamdata domnii unguri si-voru essecute vointia si planurile loru de violintia si fortia. Si se voru pota chiaru mandri, ca au resolvitu cestiunea transilvana ; inse resultatulu acestu-a este efemeru ; pararea insiela, si-apoi aici se manifesta una parere forte insielatoria. Aceasta politica de violintia va provocă una criza, carea va fi forte periculosu nu numai pentru magiarismu, ci pentru tota esintint'a regatului santului Stefanu.

Magarii au decretatu mortea Transilvaniei, inse cu tote aceste noi, in deplina confidentia esclamau : „Se traiasca marele principatu Transilvani'a.”

Lucrările la portile de ferru.

In unul din numerii precedenti imparatul scirea, ca lucrările pentru regularea Dunarii la portile de ferru s'a-

Prețul de Prenumerat :

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siessle lune 5 " "
Pre annu intregu 10 " "

Pentru România :

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 " = 16 " "
Pre 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertioni :

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbra pentru fiecare publicatie separat. In locu deschis 20 cr. de linia.
Unu esemplar costă 10 cr.

inceputu ; acum deci venim a inregistră ore-cari detaiuri cu privire la aceste lucrări ; inse precum atunci, asid nice cu acesta occasiune nu potem in-trelasă a face doreros'a observare, ca Roman'a si Serbi'a, cu tote ca de unu tempu incoce se tienu prea fericite a intretiené celle mai intime relatiuni de amicitia cu poternic'a monarchia ostrunguresca, si cu tote ca lucrările din cestiune au d'a se essecută cu osebire pre pamentu romanescu si serbescu, totu-si elle, adeca numitele principate, sunt cu totul totu eschise de la participarea la aceste lucrări.

Comissiunea, care are d'a conduce si essecută lucrările prealabile relative la spargerea cataractelor in susu si in josu de Orsiov'a, constă din patru-spre-dieci membri, intre cari inse optu sunt numai ca assistenti. Turci'a este reprezentata numai prin duoi membri, cei-lalți toti sunt esmissi din partea Ostrunguriei. Lucrările prealabile, pentru a căroru essecutare se recere unu tempu de vre-o trei lune, au de scopu a revidé si esamină tote planurile si proiectele preatate cu privire la spargerea cataractelor, adeca in privint'a tehnica, catu si in privint'a financiaria, pentru ca din resultatele astfelui cascigate se se pota vidé claru si limpede, ce mediulce se receru pentru essecutarea acestei intreprinderi grandiose,

Pana acum lucrările n'au facutu mare progressu, mai vertosu din motivul, ca auctoritățile serbesci, basate pre legile tierrei, nu voiescu nice de catu a permitte, fara consentientul guvernului loru, ca ingineri straini se-si incep si essecute lucrările de mesurare pre pamentu serbescu. Din acestu incidentu telegrafulu s'a pus in miscare in tote directiunile : cătra Vienn'a, Constantinopole si Belgradu, inse pana acum pedec'a nu s'a delaturat.

Pentru ce ore auctoritățile romane nu procedu si elle astfelu ? Se permitta ore legile romane, ca ori-ce strainu se-si inplane instrumentele sale in pamentu romanescu spre a-si essecută planurile de mesurare ? Nu ni vine e crede. Inse ceea ce trebue se presupunem in assemenei impregiură este, ca guvernul din Bucuresci, ca mai loialu si mai politicosu, de si pre facia affectedia a tiené strinsu la dreptulu statului romanu, d'a participa in commissiunea riverana, ce are d'a conduce si supraveghia lucrările la porțile de ferru, totu-si pre sub mana se vede a lucră precum poftescu si dorescu strainii. Altmintrelea nu ni potem espli că lucrulu de catu asid ; ni-ar placă inse si amu dorii ca se ne insielam in acesta presupunere. Pentru aceea, mai inainte d'a califică una asemenei procedura, acceptămu se vedem attitudinea ulterioara a guvernului romanu facia cu aceasta cestiune.

Considerări asupr'a starei actuali a instruitiunei la romanil transilvan.

I.

Cine nu inainta, dà inderestră.

In cordările si opintirile de progresare, pre cari cercetatorulu attentu le descopere in presinte pre tote terrimurile activitatii spiritului omenescu, sunt din cele mai grandiose si umitorie. Elle inse sunt foră parochia pre campulu instruitiunei publice.

Tota lumea civilisata si necivilisata

tote dintele ajunse la ceva-si conscientia-de-sene, striga pre intre-cute scole; emulzia intru a inaltia, catu mai correspundatorie templuri Minervei; cerca a se intrece un'a pre alt'a intru descooperirea midiulocelui mai adecuata de invetiamentu, si intru imbutatirea acestui-a si redicarea lui la inflorire. Pentru ce ore? Pentru ca poporele adi nu numai sunt convinse, ci si sentiesc cu bucuria au cu resentiu de mehnire — dupa cum adeca cultur'a le ajuta la o sorte favorabile, au necultur'a le condamna la un'a mai nefavorabile — cum ca in scientia diace poterea. Si intru atat' e de santu acestu adeveru, incatu ceea ce affirma politicii, precum ca o natiune misera in dillele nostre n'are venitoriu, cu multu mai cu mare dreptu se poate applica la instructiune si a se dice, ca o natiune forta cultura n'are nici la ce spera vre unu venitoriu.

Ar' fi a car' apa in Dunare, candu ne-amu pune aici se documentam prin fapte assertele de mai susu. Esperientia de tote dillele, o privire la starea lumii si in speciale la pusetiunea nostra a romanilor din Ardeu si parti, le demustra de ajunsu. Scopulu acestor articolandri inca nu e altul, decatu a ne intrebă si a vedé: ore corespunde cerintelor spiritului tempului si giurstărilor politice-sociali, in cari ne găsimu noi romani, grigea ce avem, si silint'a ce ni dămu spre a redică invetiamentul in scolele nostre romanesci? Nu ne amagim ore in respectul acestei intrebatiuni vitali noi pre noi, legandu-ne pot in nescari visuri, sperantie si acceptari lipsite de fundamentu reale? Cestiuni aceste, pre cari totu romanulu de capu si de anima ar' trebui se sf'lc puna pre tota diu'a, era diurnalistic'a nostra se le siba purure in prim'a linia a discussiunilor sale.

Intr'adeveru o privire si assemeneare superficiale a starei nostre din presinte cu cea d'ainante de 1848, a invetiamentului nostru de acum cu celu de atunci, si pot se ni impla anima de bucuria, ba chiaru de ore-care mandria si de indestulire cu noi insi-ne. S'a si potutu aud si lege nu odata, ca in celle doue diecenie de currendu trecute, d'intre tote nationalitatile Austro-Ungariei romanii au facutu relativu progressulu celu mai mare. Si ce e dereptu, in locu de doue gimnasie seu licee de atunci, la Blasiu si Beiusu, asta-di, multiamita Ceriu! avemu vre cinci; in locu de 20—30 scole normali si poporali cate voru fi essistat pre atunci in totu cump'nsulu locuitu de romani, asta-di possiedem cu sutele, si intre elle nu pucine scole eminenti, deplinu coresponditorie legei si scopului; in locu de vre doue-trei stipendie bobiane si alte pucine de la Oradea-mare cum si fundatiunile de pane de la Blasiu si Beiusu, acum ne bucuram de frumosele si numeroasele stipendie Ramontiane, Gojduiane, Siulitane, alle Asociatiunei rom. transilv. scl. Tote aceste sunt, ori celu pucinu aru trebu si fia unu impintenu potinte pentru junii rom., ca prelanga tote neajunse si miseritatea se perseveredie cu diligentia in carier'a scientieloru, dupa ce existenti'a atatoru stipendie si ajutorie li suministra prospecte fundate, cum ca celu pucinu din clasele superiori incolo voru fi ajutoriti intru terminarea studieloru si ajungerea tientei prefipite.

Cu tote aceste si alte inaintari imbucuratorie starea invetiamentului nostru nu ni-se pare astfel, catu se ne potem acum leuisciti culca pre laurele castigate. Si candu vorbim estmodu, n'avema in vedere numai necessitatea progressarei normali continue, fiindu ca altintre, dupa assiom'a „cine nu inainta, da inderetru“; mai vertosu voimu a aiept la nescari piedece si scaderi de delaturat, piedece, cari de unu tempu incoce nidaunedia nu pucinu aventarea dorita. A ne inchide ochii si a nu vr' se vedem, seu dora chiaru a ne adoperă se ascundem atari scaderi, ar' fi nu numai lucru indesertu, ci totodata si neprudente,

pentru ca „stultus malorum pudor ulcera celat.“

Inainte de tote se nu uitam, pentru ca nece potem uitá, schimbările politice-sociali, ce se operara in cei vre siese anni din urma in patri'a nostra. Sborulu ce in urmarea numitelor transformari lu ie a vediendu cu ochii instruitiuna publica la un'a si alt'a din natiunile collocutorie, ar' trebui se ni fia in sene cu unu tremur mai multu, spre a ne impulsa din resoteri si a miscata, pentru ca in cultura se nu remanem cu-ma inderetru altoru-a, ci dincontra sa tiemenu passu egale cu fintile collocutorie, siguri, ca de le acesta depinde in cea mai mare parte realisarea venitoriului mai ferice ce cu atata sete lu-oftam.

„Dara cum se pota acest'a — niva obiecta cine-va. — candu altii disponu de atate midiuloc culturali, era noi de asa pucine? altii possiedu tote si, cum se dice, au si panca si cutitulu a mana, era noi suntemu avisati la modestele nostre poteri private? altii sunt deplinu liberi, ba inca inbarbatati in mersulu loru, in calles propassirei nostre se restogolescu atate obstacule? La cari intrebari s'ar' pot opune alta intrebare: ore sunt acelle piedece aivea asa de grelle pentru noi, seu plane ne-suprabil si nedelaturabili, si ore nu diace mare parte in noi insi-ne culp'a acelloru greutati si piedece presupuse? Se cercetamu asta din cateva puncte de vedere si cu seriositatea cuvenita obiectului, de asta-data inse cu respectu numai la junimea rom. gimnasiale si universitaria. Veritatea ni este si ni fia conducatoria!

(Va urmá.)

Vienn'a, in 19. Oct. 1873.

Permiteti-mi, Dle Red.! ca se vi comunicu, pentru statul notitiei, parerea mea facia cu cursulu avenemintelui presenti, observandu totu-odata, ca acesta parere nu mi-am formatu-o numai din combinatiunile ce se stracora pre tota diu'a in diairie, ci si din unele cuvinte stracorate in publicu.

Poternicul tempului actualu nu dorescu a vedé in Francia nice monarhia restaurata, nice republica definitiv proclamata, ci ei dorescu — la ce si lucra si spesescu summe enorme — ca in Francia se se nasca unu resbellu internu, buna-ora ca celu din Ispania, pentru ca apoi ei in draga voi'a loru se se pota apucá de regularea cestiunii orientale, fara ca sementa latina se aiba votu. Pentru aceea gugulira asa din seama afara pre Victoru Emanuilu in Vienn'a si Berlinu, semenandu totu-odata sementa discordiei intre Itali'a si Francia; ei voru ca in totu casulu Itali'a se tiana in siacu pre Francia. Si totu pentru ajungerea acestui scopu se apropia ei si de Anglia, cu carea numai pro tempore se vedu a pacta; si totu din acestu indemnu se nisuesc din resoteri a isolá pre Turci'a de toti aliatii. Sum convinsu, ca indata ce voru fi assecurati din partea apusului voru incepe dram'a la resaritu. Si ce va fi de Romani'a si preste totu de Romanii, Ddieu scie; de la strainu nu poti accepta bine.

Destullu atat'a ca, de nu se voru descepta asta-di francesii si totu occidente, si de nu voru ave ei poterea morală a se uni si formá ori una trinitate republicana, ori una trinitate monarchica in frunte cu unu rege sau cesare alessu, pre langa care se se grupedie, de buna seama intr'o buna democra tota viti'a latina se va tred', ca este arruncata la discretiunea neamtuiului, ca a ajunsu coditi'a, calicii poporeloru. *) Impregiurările sunt critice si daca omenii nu si voru luá bine de seama, dicu, diavolii voru prevala.

Planulu loru la resaritu si apusu, dupa a mea parere, e invederatu. La apusu voru a escita resbellulu internu intre latini, era la resaritu voru nimicirea Turcului si fugari-

*) Prea multu pessimismu, Dle Agricola: noi inca cetim si audim ce scriu si vorbesu nemtii in truf'a loru, inse cu tote aceste nu credem, ca diavolul se fia asa de negru, precum lu depingi. Red.

rea lui din Europa. De si pana acum nula succesu, inse se pota ca pre venitoriu li va succeda a proclaima independentia Romanilor si a Serbilor, si pota si a Ungurilor, apoi i voru incaieră pre acesti-a intre sine, si in fine ei, ca pacificatori in interesulu Austriei periclitate voru passa la mediulocu, cu care occasiune voru affla de bine a sterge cateva principate.

„Atate natiuni si tierre! Ce voiescute acese? — Anglia s'a isolatu insa-si; remana deci isolata. — Latinii sunt unu popor de certa si sfada, ei deocamdata nu mai au votu.“ Cam asi se vorbesce pre aici.

Agricola.

Processulu Bazaine.

Spatiulu nu ni permite a ne occupa mai pre largu de acestu processu grandiosu; inse pentru ca on. nostri cetitori se-si pota totu-si face una idea chiara despre insemetatea si gravitatea acestui processu, publicam mai la valle prefatiunea din reportulu a supr'a affacerii maresialului Franciscu Achille Bazaine, fostu commandante-siefu allu armatei Rinului; era in numerii urmatori vomu publica si resumatul generalu, care grupedia faptele principale, culesse prin instructiune, si motivedia conclusiunile finali alle reportului. Prefatiunea mentiunita e urmatoria:

Prin decisiunea cu dat'a 7 Maiu 1872 ministrulu de resbellu, in consecint'a avizului emis de consiliulu de ancheta, insarcinat de a essaminá affacerea capitulatiunii Metiului, a datu unu ordenu de a informa contr'a maresialului Bazaine, commandante-siefu allu acestei armate.

Conclusiunile formulate de consiliulu de ancheta in siedint'a sa de la 12 Aprile 1872, sunt urmatorie:

„Considerandu, ca maresialulu Bazaine, prin depesiile sale de la 19 si 21 Aug. 1870, a facutu pre maresialulu Mac-Mahon se decida marsiulu de la Reims spre Marna, pentru a aduce ajutoriu armatei Metiului; ca tentativels de essire de la 26 si 31 Aug. nu potu fi considerata ca deatullu de seriose pentru a operá una diversiune utile in armata de la Châlons; pentru aceste motive consiliulu opinedia, ca Bazaine estein mare par-te responsabile de nenorocirile acestei armate.

Consiliulu este de parere, ca maresialulu Bazaine a causatu perderea unei armate de 160 mli omeni si a orasului Metiu; ca responsabilitatea i incumba cu totul si ca, ca commandante-siefu, n'a facutu ceea ce i prescria detori'a si onorea.

Consiliulu blama pre maresialu de a fi intretinutu relatiuni intime cu inamiculu, relatiuni, cari n'au avutu de rezultatu de catu una capitulatiune fara esemplu in istoria.

Daca in precedentele selle avise consiliulu a blamatu totu-de-un'a pre commandantii de pietie, cari, siliti a se predá, nu au distrus materialulu de resbellu inainte de a semna capitulatiunonea, si au datu astfelu inamicului resurse de cari s'a folositu in continuarea resbelului, cu mai multu cuventu inca maresialulu Bazaine merita acestu blamu.

Consiliulu lu blamedia d'a fi acceptatu clausul'a din capitulatiune, care permite officierilor d'a se reintorce la caminele loru, dandu prin scrisu parola de onore de a nu serví contr'a Germaniei in tempulu resbellului.

Consiliulu lu blamedia in fine, d'a fi predatu inamicului drapelele ce potea si trebua se le distruga; de a fi pusu astfelu vîrsu urmilirii bravilor soldati, a caror-a onore era de detori'a lui de a o salvá.

Maresialulu Bazaine a facutu, ca commandante-siefu allu armatei Rinului, ceea ce i prescria detori'a si onorea? Acest'a este cestiunea complessa ce trebuie resolvida. Pentru acesta se face una espunere a fap-

teloru implinite in periodulu comandantei esercent de maresialu.

Resumatul generalu allu acestei esunerii lu vomu publica.

Dé pre vallea Rodnei, in Octobre 1873.

Daca e adaveru, ca invetiatu'e faptele principale prin care unu popor pota inainta, atunci fara indoala nu ni-e permis sa ni uitam de acelle institutiuni ce au a propagat invetiatu'a.

Scol'a si numai scol'a e in stare a ne mai sustine intre impregiurările de facia, acest'a se aude vorbindu-se din gura tuturor-a, dar dorere faptele multoru-a dovedescu chiaru contrariulu. Sar' paré ca pre vallea nostra a Rodnei, acestu tienutu puru romanescu, care intre atele dispune de capitale inseminate, menite pentru sustinerea scolelor, nice vorba se nu fia, ca dora scolale nostre nu correspundu intru tote restringerile tempului presinte, dar' dorere tristeles esperintie facute pe acestu terenu ni dovedescu chiaru contrariulu. Scolele nostre populare nu numai ca nu se affla la inaltimia missiunei loru, ci de multe ori se pota dice cu totu dreptulu despre dinsele, ca e dauna a se spesi atati-a bani cu sustinerea loru. S'a vedintu casuri si inca desse, cum scolarii cari dupa ce au frequentat catre 2—3 ani scolele populare p. e. din Poian'a, Ilva-mare, Lesiu etc: intrandu in scol'a populara superiora din Sangeorgiu, n'au fostu in stare nici a vorbi corectu necum se citesc seau scrie, pentru ei scol'a era unu ce de totul nou. Ore scolele populare respective cari facu astfelii de progresse, se mai potu numi institutiuni de educatiune si crescere? eu sustieni ca nici la unu casu nu.

Caus'a acestor imprejurari triste sunt in prim'a linia invetiatorii, cari parte in neabilitatea, parte in indiferentismulu loru tragicomedia numai de pre o d' pre alt'a se trăca annulu; apoi commissiunile scolare locale, cari nici candu nu visidie de a controla pre invetiatori, ba de multe ori, si catu de neabili, i apera si i sustieni in posturi. Unu casu scandalosu s'a intemplatu in dillele trecule in Ilva-mare. Prim influint'a, pare-mi-se a referintei scol. internu, invetiatoriului din Ilva-mare, Isacu Dumitru, cu occasionea essamenului finalu din annulu acestu-a i s'a abdisu postulu avutu, din motivulu neabilitatii. Comissiunea scolara in urm'a acestei-a a fostu necesitata a publica concursu. Concursulu s'a publicatu inca si in foiele publice, pre basea caruia s'a si infaciatiu unu concurante. Fostul invetiatori I. D. i-a venutu la socotela ca se-si mai probdie si ellu noroculu, da de cum-va comisiunea scolasteca lu va alege era-si, si atunci va mai face ce va pot in vre unu annu doi pana la alta d' de rusine. Nu s'a insielatu in presupunerea sa, ca ei in d' a alegere de invetiatoriu, facandu-se votisare intre ellu si celu-a-laltu concurinte dinsulu, afara de voturile aloru doi intelectuali mireni de acolo, ce se afflu in comisiune, au intrunitu pre tote celealte, si asi vechiulu invetiatori I. D. e asta-di ca invetiatori nou alesu in Ilva-mare urmedia numai ca si comitetul scolaru districtual din Naseudu se mai aproba acesta alegere. Vomu vedé.

Affaceri scolare.

Starea scolelor din tractul protopopescu allu Bredului — in Selagiu — si o privire preste essamenele tienute in annulu acestu-a.

Sub impressiunea grellei lovitur ce mida in ver'a acest'a epidem'a dominante, acestu flagel teribilu, rapindu-mi neuitavera-mi socia, am fostu necessitat a negliga pentru unu tempu imprimirea uneia-dintre principalele detorintie ce aveam facia de cauza invetiamentului din tractul Bredului in care am petrecut optu anni de dile.

Sunt de firm'a convingere ca, precandu de o parte avem sacra detorintia a fi cu recunoscinta si stima catre propagatori culturei, catre barbatii ce se nisuesc din resoteri a redicá si scote prin luminarea suffletului pre bietulu nostru poporu din labirintul si incurcaturele in care se affla, a-i rumpe catusiele de ferru in care jace de

de anni, a-lu conduce pentru ca să ota trai liberu în patria-i strabuna; prejuncia de alta parte ponderositatea și sanjenia causei ni impune ca se condamnămu assitatea, indiferentisimul ori unde s-ar ni acellea, să finu fora de crutiare facia de cei-a, caror-a li s-au incredintat cresceră poporului si cari fora de-a cugetă că oru avé a da séma de faptele loru orandu inaintea tribunalului cereșu si pana junci inaintea omenilor, abuscia de inredere pusa in dinsii, privesc de unu ce e totului secundariu, negligha in unu modu condamnabilu totu ce privesce inaintarea totului poporu din a carui sudore traiescu, cu deosebire negligha inaintarea tenerimei are a fi trunchiul si temeli'a poporului.

Aceste consideratiuni me indemna, Dle edactore, a Ve rogă de pucinu loou in plonele pretiuilui diuariu „Federatiunea“ intru a pote vorbi la tem'a indicata.

Pentru a nu da occasiune acelioru dni, oror-a li place a portă numele de luminiatori ai poporului si cari in realitate vedia numai interesele loru personali, ca să mbredie modest'a mea scriere de o esseratiune seau placere de polemisare, incătu rivesce relatarea despre starea scoleloru moșu margini la decisiunile conferintiei miste nute in acestu tractu, in commun'a Creaca 2 Iuniu, pre basea odiatiunii consist. in 3 Maiu a. c. nr. 1160.

Acesta conferintia la care au partecipat preutii tractuali — afara de celu din optelecu — invetiatorii, căte duoi reprezentanti de prin commune si afara de acea-a intelegerint'a nostra romana din Zelau, a inceputu cu o cuventare alessa a dui protopopu si presiedinte Teodoru Popu. Dupa legerea notariului si dupa citirea Ord. consistoriale referitoria la obiectu, precum a protocolului luat in un'a conferintia dicta diecessana tienuta in Gherla totu in testa causa; conferint'a, pre basea punctului 6, si respective 10, din protocolul ammitu, a purcessu la essaminarea si desbrau starea fia-carei scole din tractu.

Incepandu-se scrutarea dupa reportoare din partea preutilor, invetiatorilor si a celor-a-lalti membri ai conferintiei, si afflatu, că starea scoleloru in celle 15 mmune din acestu tractu la 2 Juniu a. a fostu urmator'a.

1. Ortelecu. Edificiul scolaru din telecu e in statu corespundietoriu cu doue caperi si o culina, scol'a e provedita cu te mobile si instrumentele de invetiamantu prescrise prin lege. Gradin'a de pomarit u de una diumetate jugeru ce se fia langa scola e bine cultivata. Affacerile olari se conduc de senatulu scolaru care completu si tiene siedintie lunarie regu- tu. Solutiunea invetiatorului e 200 fl. v. si 32 mertie de malaiu.

2. Moigradu. Edificiul scolaru din loigradu e slabu si prea micu, recusitele e scola lipsescu, assemnea si gradin'a de pomarit. Senatu scolaru nu este, era solu- unea invetiatorului e 120 fl. v. a.

3. Bredu. In Bredu lipsescu sen. scol. Edificiul scolaru ar' fi corespundietoriu, lipsescu inse recusitele recerute. Scol'a e pomarit lipsescu cu totulu, er' solutiunea invetiatorului 200 fl. v. a.

4. Creac'a. In Creac'a nu este sen- col., nu este scola, de-ora-ce representan- ta communală candu era aprope gat'a ven- tu-o; nu este in Creac'a nimica, afara de solutiunea invetiatoresa staverita la 120 fl. a. si invetiatorulu Vasiliu Popu, carui-a lipsescu cualificatiunea receruta.

5. Cigleanu - Prodanesei. Com- munale Cigleanu si Prodanesei sustienu unu invetiatoru ambulante. Edificiele scolare, recusitele prescrise, gradinile de pomarit, recum si senatele scolare lipsescu din ambe mmunele. Solutiunea invetatoresca e: in Cigleanu 100 fl. er' in Prodanesei 70 fl. v. a.

6. Gibou Aici scol'a romana lipsescu cu totulu.

7. Poptelecu. In Poptelecu ar' fi duciu scolaru corespundietoriu, lipsescu si dintr'insulu mobile si instrumentele necesarie. Gradin'a de pomarit u desgradita necultivata. Senatulu, care ar' fi chiamatul conduce affacerile scolare lipsescu cu totulu. Solutiunea invetiatorului e: 140 fl. v. a.

8. Firminisiu. Senatulu scol. din

Firminisiu nu e completu si tiene siedintie la unu annu odata. Edificiul scolai care s'a inceputu a se edifică cătă va anni de acēst'a nu e gat'a, dar' e si prea micu si de aceea ante a necorespondietoriu. Recusitele de invetiamantu lipsescu cu totulu, loculu gradinei de pomarit nu e inchis; era solutiunea invetiatorului e 120 fl. v. a.

Acste impartesiri referitorie la scol'a din Firminisiu s'au adus in inaintea conferintiei de către preutulu Firminisiusi d. Gregoriu Popu. In fine fiindu vorba de invetiatoriu totu d. G. P. a incunoscintiatu conferint'a că invetiatorulu presintu allu Firminisiusi e: N. Mihutiu. E de insenmatu, că in intregu anulu scolastecu d. G. P. cu tota occasiunea marturisă ca invetiatorulu din Firminisiu lipsescu si din motivulu ca totu-si instruirea tenerimei se nu fia negligeata, dinsulu suplinse postulu invetatorescu si respective instruēdia tenerimea. Aceasta impregiurare a datu ansa membrilor conferintiei la o disputa mai lunga a supr'a starei scolai din Firminisiu. Ionu Iard'a adeca, eu privire la starea scolai din Firminisiu, face urmatōra observatiune: E cunoscetu că scopulu acestei conferintia e a affla adevarat'a stare a fiacarei scole din tractu, care inse numai astă se pote ajunge daca fia-care membru din conferintia, patrunsu de sanctien'a causei, va descoperi adeverulu in tota goletatea sa, nu va r. tacă nimica din celle ce sunt a-se aduce inaintea conferintiei.

In tractulu Bredului se affla scole in statu mai bunu si mai slabu dupa impregiurari, inse in decădintia scol'a din Firminisiu le intrece pre totē. Ca nu cum-va acesta scola se treca in numerulu acelioru-a, cari de si se affla in statu slabu, totu-si e sperantia de in dreptarea si suplinirea celoru neglesse, sunt de a se luă din partea conferintiei mesurele necessarie pentru in dreptare. Incătu privesce assertiunea dui G. P. că invetiatorulu Firminisiusi e N. M., acest'a nu are locu, de ora-ce parintele Grigore pana acuma in decursulu annului scolastescu intregu se laudă, că d-sa e invetiatoriu in Firminisiu, cum dara chiaru d-sa vine astă-dia la 2 Iuniu, candu suntemu la finea annului scol. si aduce la cunoscint'a conferintiei, că respectivulu M. e invetiatoriu.

E o enigma neesplacivera acesta, pot că nice parintele G. si nice respectivulu M. nu au fostu invetatori, si in casulu acestu-a loculu invetatorescu e a-se consideră că fostu de totului vacantu. Pre basea acestoru observatiuni Ioane Iard'a propune apoi conferintiei a-nu luă spre scientia impartesirea dui G. P. referitoria la invetiatorulu din Firminisiu, ci a incredintă dui protopopu si commissiunei ce va essf in facia locului in Firminisiu, cercetarea mai de aproape a causei, si cu deosebire scoterca solutiunei invetatoresci din annulu acestu-a de la poporu seau eventualmente de la parintele G. P. ori pretinsulu invetiatoriu N. M. si intrebuintarea ei in favorulu scolai. La aceste observari, si propunere a lui Ioane Iard'a d. G. P. nu se abate de la celle disse, ci sustiene de nou, că: respectivulu M. a fostu si este invetiatoriu in Firminisiu.

Dlu Andreiu Cosma, notariu la trib. reg. in Zilahu, e inse de parere, că a-sertiunei unui preutu, lesprimate chiaru in baserica inaintea s. altariu — unde adeca s'a tienutu adunarea — trebue se i-se dee credientu, propune deci a se luă spre scientia impartesiresa d. G. P. si a se trece apoi la altu obiectu.

Ioanu Iard'a, basandu-se pre usul scolasticu essercitatul in acestu-a si in alte tracturi, conformu carui-a nici unu invetiatoriu nu potă se affle in vre-o commună fara scirea protopopului tractualu, intreba pre dlu presiedinte daca are cunoscintia seau ba, că dessu numitulu M. se fi fostu in annulu acestu-a invetiatoriu in Firminisiu?

Dupa ce dlu presiedinte respunde că nu numai nu are cunoscintia despre acest'a, ei scie că numitulu M. prin o decisiune sindicale approbatu si din partea Ven. Guvernului diecesanu, e eliminatul cu totulu din postulu invetatorescu; conferint'a primesce propunerea lui Iarda in totu cuprinsulu ei.

(Va urmă.)

Conformu decisiunilor luate in sessiunea anului curint'e, Societatea academica romana publica urmatorile concursuri:

C. Premiu A. Odo bescu.

Pentru cea mai buna lucrare istorica asupra originii Dacilor cuprindendu:

I. Cercetări asupra poporclor, cari au locuit terile romane d'a stang'a Dunarei mai nainte de concist'a acestor tieri de către imperatul Traianu.

Acste cercetari voru fi in dreptate:

1. Asupra geografiei antice a Daciei din timpul anterior assiediamintelor romane dintr'ins'a;

2. Asupra originei, denumirilor si distincțiunii etnografice ale poporelor, cari au locuitu aceste tieri;

3. Asupra religiunii, institutiunilor, legilor, usurilor si gradului de civilizatiune allu acelioru popore, avendu-se in vedere si momentele de ori-ce natura s'au potutu pastră de la densele.

Asupra vestigierelor remase din limbele loru, concurrentii voru trebui să estraga notiuni pe cătu se potă mai complete din autori antici, eleni si latini, cari au attinsu aceste subiecte, si totodata să supuna la o critica comparativa plina de atentiu tote opinioniile principali emisse de invetatori istorici si archeologi moderni asupra materiilor din programma.

Printr'unu asemenea studiu concurrentii voru trebui să-si formede o opinione critica pe care o voru intamea pre argumente sci-entifice.

II. Scrierea va avea o distributiune sistematica; ea va fi redesa in limb'a romana, cu unu stilu curentu si limpede. Testulu disertatiunei va avea o intindere aproxiimativa ca de 200 pagină in octavu de tipariu cu litere g armon d. Calitatea si extensiunea notelor annessate la testu sunt lassate la dispuștiunea autorului.

III. Manuscriptele voru fi tramissee la delegatiunea societății academice, curatul desrisse de mana straina, fora a portă numele autorului, ci numai o devissa scrisa atâtup pe manuscriftu, cătu si pe unu allaturat plicu sigilatu, care va contine numele si adresă a autorului.

Disertatiunile voru fi judecate de societatea academica, care va decerne premiu aceliei-a, care va fi recunoscuta, că satiss face tote conditiunile programmei.

IV. Fiindu că in terminulu de 15 Iuliu 1873. defiștu prin antăia publicatiune a acestui concursu, nu s'a presentat nici unu concurrent, de aceea se pune unu altu terminu pentru 30 Iuliu 1874; era permisul primisitiv de lei 1000, adausu cu procentele ce dă acestu fondu pana la mentionatul terminu, cum si cu alti 564 lei, ce a mai donat A. Odobescu, va fi de lei 1844.

D. Premiu din fondulu A. Fetu si din economie a societății.

I. Unu premiu de 4,000 lei pentru confectiunarea celor mai bune charte geologice a doce judetie alle României, din caru unul de dicoce si altul de dincolo Milcovu-

II. Unu premiu de 2000 lei pentru studiul geologicu chimicu si economicu a principalelor localități, unde se affla petroleu si carbuni fosili in judetile Prahova si Dambovita.

III. Unu premiu de 16,000 lei pentru studiarea si analisarea apelor din 15 fontane alle tieri.

Terminulu concursului pentru fie-care din aceste lucrări e defiștu pentru 30 Iuliu 1875, pana candu concurrentii au să-si transmita elaboratul loru către presedintele societății cu aceliea-si formalități ce s'au prescris mai susu si pentru alte obiecte de concursu; manuscriftele venite mai tardiu de 30 Iuliu 1875 său foră formalitățile cerute, nu se voru accepte,

Programmele pentru aceste lucrari sunt:

I. Pentru studiul geologicu chimicu si economicu a societății concurentele e detorii:

1. Să facă descripsiunea topografica a județului.

2. Să arreteze terenuri, ce strate se gasesc in acelu județ, indicându natura locurilor fia-carui stratu si fosilele, precum si se baselia pentru determinarea loru.

3. Să facă o secțiune longitudinală si altă transversală a județului, precum si sec-

tuni de diferite accidente alle crustei glo- bului ce se potu affla in acelu județ.

4. Să facă chartă geologică a județului.

5. Să aduca o colectiune de rocole ca- racteristice.

II. Pentru studiul geologicu che- micu si economicu alu principalelor localități, unde se affla petroleu si carbuni fosili, din judetile Prahova si Dambovita se cere de la concurenti:

1. In genere, studiul petroleului indigenu pecură céră de pamentu, oleulu terosu fosile, in aceea ce privesce constitu- tiunea compusetiunea si proprietățile lui chimico-technologice, esploratiunea si apli- catiunea industriale impreuna cu deriva- tele lui.

2. In specie: a) Determinarea proprietăților fizice alle petroleului indigenu; comparatiune cu petroleul americanu si europen din alte state; b) Ce constitu- une si ce proprietăți au productele de destinație alle petroleului la temperatură 120 Celsius pana la 350 C. gruparea acel- storu producte si determinarea cantitativa dupa volumine si procente, — applica- tiea loru; — c) Determinarea productelor loru licide cele mai voatile, — adeca a aetherilor petrolini, — proprietățile si apli- catiunea loru; d) Petroleul indigenu con- tiene parafina? Determinarea cantitativa; e) Petroleul indigenu conține naftalina? De- terminarea cantitativa; f) Petroleul său smol'a conține produse din grup'a alcali- loru monoatomici din seria a 7, adeca the- nololu, benzin'a, acidu-carbolicu, pherylamina? Determinarea loru cantitativa si con- stitutiva; g) Contine smol'a de petroleu, nainte său dupa estragerea parafinei, gaze hidrocarbure, cari se potu intrebuinta ca luminatoriu aeriferu? In ea alu positivu să se execute determinarea calitativa si cantitativa a acestor produse gazose. Descrierea in modulu celu mai practicu a apparatelor de estragere a gazelor combustibili lumina- torie pentru aplicatiunee ca gazu de lumi- natu aeriferu in industria (usin'a de gazu aeriferu de petroleu); h) Contine petroleul indigenu său smol'a de petroleu corpori de natura desinfectanta? In stare nativa său dupa ore-care preparate? i) In ce modu si cu cari mediile se potă stringe mai complectu si mai currendu gazulu fluidu de petroleu inflaccarat, spre exemplu incendiul produs prin acestu corpu anume photogera, pinolin'a? etc.

III. Pentru studiul apelor minerale din 15 fontane se cere:

a. Operatiuni de procedere de essecutatu la isvoru (la facia locului):

1. Prinderea gazelor libere cari se degagia din fontana (in flacone său tuburi inchise prin chalumeau) in numeru 2—4

2. Receptiunea apoi pentru determinarea acidului carbonicu liberu si semi-liberu si allelor combinatiuni dupa metodulu lui Re- ce- nius. — 3. Receptiunea apelor minerale pentru determinarea corporilor fisice organice si anorganice. 4. Determinarea cantita- tiva a acidului sulfhidricu liberu si semi-li- beru si disolutu, in casulu candu să se constata calitativ'a, presentă a lui.

5. Determinarea sulfo-metalelor la facia locului prin gazometria. 6. Determinarea sulfidelor. 7. Determinarea corporilor organice, volatile dupa Frenis. Determinarea său prinderea apoi dupa Bunsen in flacone cu amoniacu chloru, calcium său chloru-baryum. 9. Pre- sentă combinatiunilor de protoside de feru cari trebuie determinate volumetric la facia locului prin hypermanganatu de potassa. 10. Determinarea temperaturor in doue diferite perioade si de trei ori pe dia. 11. Determinarea temperaturor esteriore. 12. Determinarea proprietăților chimice. 14. Analisa calitativa a corporilor gazose, a corporilor organice volatile si corporilor neorga- nici fisice. 15. Remasită a corporilor fisice trebuie determinata dupa metodulu lui Bunsen (Roscoe). 16. Receptiunea si analisa asiedimentului fontanei.

3. Operatiuni si procedări de essecutatu in laboratoriu.

1. Determinarea pondului specificu. 2. De- terminarea iodului promulgului, chlorului pe cale volumetrica. 3. Determinarea gazelor hidro- carbure, sulfhydrice, a azotului, hidrogenului, *

cidului carbonic si osigenului prin metodus gazometricu al lui Bunsen. 4. Determinarea acidului sulferic si a acidului silicic pe cale ponderabile. 5. Determinarea combinațiilor de fier pre calitate volumetrica. 6. Determinarea baselor alcalinelor de patament si a causticelor, spectroscopice, sau alcalinelor fisice prin volumetria. 7. Determinarea metalelor dupa metodus lui Bunsen. 8. Determinarea acidelor organicas si anorganicas dupa Fresenius. 9. Determinarea si calcululu cantitatilor in totalu alle corporilor fisice. 10. Calcululu datelor cantitative allu corporilor in parte si alle corporilor necombineate in cifre originale. 11. Calculu cantitatativ allu datelor obtinute din corporile combine. 12. Calcululu gazelor obtinute atat allu celor libere, cat si allu celor combinate sau semi-combine. 13. Calculu corporilor fisice si allu acidelor cum si allu gazelor in compusetiune, dupa cum se affla continute in apa socotita din 100¹⁰, sau din 1000¹⁰⁰ parti apa sau de un'a oca. 14. Studiul terrenului sau geologica fontanei. 15. Flor'a impregiurului fontanei. 16. Istoriciul.

Nr. 1315. Plen.

Convocarea.

sinodului electoralu de Aradu.

Dupa ce scaunulu episcopescu allu eparchiei nostre aradane in urmarea alegerii Preasantei Salle domnului episcopu diocesanu allu nostru Procopiu Ivascoviciu de archiepiscopu allu Transilvaniei si metropolitu allu romanilor grecu-orientali din Ungaria si Transilvania, in 1872, Septembre a. c. a devenit in vacanta: — consistoriul acestu-a eparchialu cu privire la §§. 89. 90. si 98. din statutulu organicu, in cointelegera cu consistoriul eparchialu din Oradea-mare, si cu invocarea Esculentiei Salle domnului archiepiscopu si metropolitu allu nostru, convoca la resiedint'a episcopescu, respective la beseric'a cathedrala din Aradu *sinodu eparchialu estraordinariu* pentru alegerea episcopului diocesanu pe Dominec'a, ce cade in 11. Noembre a. c. calend. vechiu; la care dar respectivii domni actuali deputati sindicali preutesci si mireni, cu reflectare la §. 100. din statutulu organicu, sunt poftiti a se infacișa, era convocarea acesta cu privire la publicitatea proovedinta in §. 103. din statulu organicu, se aduce la cunoscinta publica.

Aradu, din siedint'a plenaria tienta la 1873.

Consistoriul eparchialu greco-oriental romanu din Aradu.

Conchiamare.

Membrii comitetului centralu allu Reuniunii politico-nationali a Romanilor din comitatulu Aradului se conchiamă la siedint'a ordinaria a comitetului centr. pre dñu' a premergatoria congregatiunii comitatense, adeca pre 2. Novembre st. n. dupa a media-di la 4 ore in localitatea institutului clericalu din Aradu.

Aradu, in 22. Octobre 1873.

Demetriu Bonciu
Presedinte Reuniunii.

Romania Dupa celle ce amu inregistrat in numerulu precedentu cu privire la conflictul intre Turcia si Ostrunguria, venim acum a luá notitia despre altu conflictu, care se sustine a se fi escatu intre Romania si Turcia.

Din cete au transpirat pana acum in publicitate s'a potu vedé, că relatiile intre guvernulu romanu si cellu turcescu nu sunt de natura prea amicabila. Acum inse, precum se pare, ar fi aproape chiar si momentulu, in care aceste realatiuni se se rupa cu totulu. Urmatoriul incidentu, ce se dice a fi

avutu locu intre marele viziru turcescu si representatele Romaniei in Constantinopole, si care incidentu a facutu mare sgomotu in press'a europena, ni da destulla deslucre despre starea lucrurilor in acesta privintia.

Marele viziru adeca predede reprezentantului romanu d. generalu Ghica, o scrisoare adressata principelui Carolu, rogandu-lu se o trimita adressatului. Dlu Ghica inse mai inainte d'a primi scrisoarea incunosciintia pre ministrulu de interne din Bucuresci, d. Boerescu, despre dorint'a marelui viziru si totuodota ceru a-i se da instructiunile necessarie. Dlu Boerescu a respunsu, că se nu primește scrisoarea pana nu i se va da una copia de pre dens'a. Si totuodota d. Ghica se spuna marelui viziru, că Romani'a este tierra constitutionala, in carea guvernul conduce affacerile statului, era nu principale. Daca cum-va scrisoarea din cestiu se refer la affaceri publice de statu, atunci guvernul va ave se responda, dar nu principale. Deci, daca se va invoi mai multe viziru se-i dee una copia autentica, atunci se primește scrisoarea, la din contra nu. Acestu respunsu a produs mare consternatiune in Constantinopole.

Communicandu-se aceste marelui viziru, acestu-a reflecta dlu Ghica discundu, că iea mare responsabilitate a supra-si. Dlu Ghica inse i observa de nou, că lucra dupa instructiunile primeite si cu acesta se recommanda si pleca.

Astfelui stau lucrurile de presinte. La aceste „Viitorul” din Bucuresci, care in principiu este contr'a proclamarii independintiei romane intre impregiurările de facia, ni mai impartesesc urmatoriele: „Mi se spune din tote părțile, că daca nu Capulu statului, apoi unu delegatu estra-ordinariu va merge in currendu la Constantinopole spre a propune Portei a ni accorda Independint'a in schimbul unei summe de bani, data odata pentru totu-de-un'a; era in casu candu Port'a n'ar voil acesta, atunci generalu Florescu (ministru de resbellu) va luá independint'a in punt'a sabiei.”

Din tote aceste se vede, că in Orientu se prepara lucruri de mare gravitate, si ne temem forte ca nu cum-va Romani'a se cada victim'a machinatiunilor domnilor din Berlinu si Vienn'a.

Austria. Marti in 21. Oct. s'a datu in Vienn'a unu prandiu de gala in onore a imperatovelui Germaniei, cu care occasiune ambii monarhi au redicatu cete unu toastu, allu caroru testu este urmatoriul:

Imperatorele Franciscu Iosifu disse:

Dupa ce mi s'a implinitu cea mai intima dorintia ce am avutu, adeca dorint'a d'a binevenită in Vienn'a in tempulu espusetiunii pre iubitulu meu amicu si frate, redicu cu anima plina de bucuria si cu cea mai profunda multumita acestu pocalu intru sanitatea iubitului nostru ospe! M. Sa imperatorele germaniei si regele Prusiei se traiasca intru multi fericiti anni!

Imperatorele Vilhelmu a respunsu:

Premitte-mi Maiestate, ca se-mi este primu multumita cea mai cordiale si mai amicale pentru cuvintele, cu cari m'ati onoratu. Si acesta multumita o este primu si in numele socii melle si allu copilaru mei, cari s'a bucurat aici de una primire ospitale si amicale. Sum forte satisfacutu, că mi-a succesu a vi intorce aci in tempulu espusetiunii visit'a, cu care M. Vostra si M. Sa imperatulu Russiei m'ati onoratu anul trecutu la Berlinu. Semtiemintele amicale de atunci, pre cari era-si le-am affiatu acum aici in mesura deplina, sunt garantia pentru pacea europeana si pentru salutea poporelor nostre.

Bou acestu pocalu intru senetatea M. Selle imperatovelui Austriei si regelui Ungariei, a innaltului meu amicu si frate.

In 23 Oct. la 7^{1/2}, ore ser'a, imperatorele Germaniei parasi Vienn'a si pleca

catra casa. La despartire ambii imperatori se imbracisara si se saratura. Tiaru Vilhelmu a eruptu in plansu asie incătu necontenit trebul se-si sterga lacrimile cu batist'a. Franciscu Iosifu numai cu multa greutate potu se-si ascunda emotiunea interna.

(Bibliografia.) A essit de sub tipariu si brosiurele II. si III. din „Manualulu popularu de agricultura practica“ de G. Vintila, inspectoru silvanale-districtualu in Fagaras. Cuprinsu acestor duce brosiure este urmatoriul: Continuarea si fina capitolului despre gunoiu. Cultura generala si speciala a plantelor de campu: cereale, postaiose, plante de sepatu, de nutretiu, uleiiose, textile, industriale, tinctoriale. Cultivarea fenantelor si a pasiunilor: valorea, vestimentul fenantelor, crescenta ierbei, prefacerea unui locu de aratura in fenantu prin sementie de ierburi, cultivarea fenantelor existente, reintinerirea, gunoarea, irrigarea (udarea) fenantelor, tempulu cositului; cultivarea si grigirea pasiunilor. Rotatiunile (sistem'a schimbării plantelor.) Animalele domestice; organismulu animalie, nutritiunea animalelor. In brosura IV. urmedia continuarea acestui capitolu despre animalele domestice. Protul unei brosiure face 40, cu tramitera pre posta 46 cr. v. a. Abonamentul se mai poate face si acum la autorele in Fagaras.

* * **Robinsonu Crusoe** dupa Campe, tradus, prelucratu si accomodatu spiritului si gustului romanescu de d. Georgiu Popu referinte la consistoriul din Aradu, apoi editat de d. Vincentiu Babesiu, se affla acum de vendiare la redactiunea „Albinei“ in Pest'a strat'a statiunei nr. 1. Aceasta carte, dedicata junimei romane, imple una lacuna prea semitita in literatur'a noastră. Ea n'are numai poterea d'a atrage, d'a prepara si desvoltă gustul de cestiu, ci destinatiunea unei asemeni cărti, carea occupa locu intre operile clasice ale pedagogiei este si mai superioara: ea este menita a instrui si cultivă, a lumină si nobilită. Robinsonul lui Campe este introdus in multe scole de legendariu, pentru ca se estinde la tote obiectele de investiamentu, la religiune si morală, geografie si natura, fizica si economia, etnologia si commerciu, technica si atele, pana si la pucina politica si arte militaria. Recomendam deci cu tota caldur'a acesta carte publicului romanu preste totu si in specie junimei romane. Pretilu unu esemplarul brosiurat u 60 cr., pentru Romani'a 1^{1/2} lei; legatu tiepanu 75 cr. resp. 2 lei; legatu elegantu 1 fl. resp. 2^{1/2} lei. Dupa 20 esemplarile se dau 2 gratis, dupa 40 se dau 5 gratis, dupa 60—8, dupa 100—15, dupa 200—40.

* * Opusiorulu intitulat „Cununa de dolu pre mormentu“ seu cartecica, ce contine cete-va versuri pentru ocasiuni funebrale, de Georgiu Stefanu, inventatoru poporulu, inca a essit de sub tipariu si se affla de vendiare la autorulu in Ocn'a Desiului (Deesakna) in Transilvania, p. ult. Desiul. Doritorii d'a avea acesta cartecica, pre carea o recomandam spre partenie publicului romanu in genere, dar mai veratosu D-lorul preuti, inventatori, candidati de inventatori si teologi, si-o potu procura de la autorele, fara d'a respunde pretilu de 50 cr. inainte, ca ce, in interesulu securitatii reciproce, spedituire se vorn face totu-de-un'a numai pre anticipatiune postale.

Scire electrica partic.

In momentulu candu era se punemul foia sub teascu primiramu urmatori'a scire electrica:

Data in Fagaras, 25 Oct, 9 ore 30 min. a. m.

Sosita la Red. in 25 Oct., 2 ore 15 min. d. m.

Tribunalulu reg. din Tergul-Muresului a pusu pre advocatulu Arone Densusianu in prisone preventiva pentru caus'a politicei Fagarasului. Grachu.

VARIETATI.

(Multe de tote.) Intr'o epistola ce o primiramu de la Nasouda de la una mana amica, afflamu intre altele, că dlu deputatu Ioachimu s'a casatorit in 16 l. c. cu domnisor'a Iosefin'a Kirtsch. — Proiectul despre arondarea municipielor produs sange reu chiaru si in cei mai buni patrioti unguresci de pre la Nasouda. „Nu e destullu că amu maculatu onores nationala — dicu ei — dar ni mai perdem si districtul“. . . . Tribunalulu, totu din Nasouda, a primit de currendu unu ucasu de la Budapest'a, prin care se aduce la cunoscinta, că acei imployati, cari in siese lune de dile nu voru sci limb'a magiana perfectu, voru fi destituiti din posturi. Asemene se vorbesce, totu pre la Nasouda, că in currendu se va introduce limb'a magiana de limb'a officiale in intregu districtul. Dlu capitani supremu, Bohatielu, a disparsutu din Nasouda asie incătu nice nu i se scie de urma, . . . Seraci si lipsile sun mari si pre acolo, ca pre totindone in statul lui termettete.

(Advocatul nou.) Dlu Juliu Coroianu, jude potilicu in comitatulu Cricov, a depus eri in 24 Oct. censur'a de advocatul cu succesu favorabilu. Salutandu pre dlu Coroianu pre nou'a cariera, i doriu succesulu celu mai bunu.

(Libertate de presa.) „Graiceriul“ foia Omladinei serbesci, la proprietatea procurorului de statu, s'a suspendat pre trei lune din cauza unui articlu despre graniceri. Totu de acesta sorte s'a bucurat si „Pancevatu“, primul organu allu numitei omladine.

(Constituire.) Dominec'a trecuta, in 19. l. c. Societatea „Petru Maior“ tienta prim'a siedintia generala. Obiectele ce s'a pretractat in acesta siedintia au fostu: Reportul comitetului insarcinat cu supraveghierea aferentă Societății pre tempulu februarioru, si nou'a constituire a Societății. Din reportulu comitetului s'a vedutu, că Societatea dispune inca de unu capitalu de 75 fl., pre langa acesta mai are speranta preluminata, că balulu din sessionulu viitoru, de se va da in favorulu ei, inca i va mai aduce ce-va venitul, baremu atât a căi in sessionulu trecutu; asie apoi existenti'a acestor Societăți a civilor unguresci de nationalitatea română este assecurata si pre anul ce vine. — Constituirea inca s'a esecuatata in acesta siedintia. Dintre trei pre-dicee membri inscrissi, optu s'a alesu de oficiali ai Societății. La alegere s'a avut ore-cari difficultăti, pentru că multimea cea mare de voturi s'a imprascisau astfelui, incătu chiaru si ospetii au fostu onorati cu căte unu votu de fratiesca incredere. Presedintele alesu este omu nou pre acesta cariera; si fiindu că nu scim daca a primit seau ba onorific'a sarcina, d'ocamdata nu-i potomu tipari onoratulu nume.

Concursu

Pentru vacanta statiune docentiale din Santejude in Tractulu Secului se publica concursu cu termen pana in 26. Oct. a. c.

Cu acesta statiune sunt impreunate urmatoarele emolumente; 120 fl. v. a. 20 mertie de bucate, gradina de legume, lemn de focu si cuartiru liberu.

Doritorii de a dobandi acesta statiune, documentele loru dimpreuna cu attestatul despre portarea morale si zelulu in crescerea prunciloru se si-le presentedie pre terminulu mai susu indicat inaintea senatului scolasticu locale.

Din siedint'a senatului scolast, tinentu in Santejude la 8. Octobre 1873.

2—2 *Vasiliu Russu*
preside sen. scol.

ALESSANDRU ROMANU
Propriet., edit. si red. respondiet.